

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

J.H. de Vree (PVV)
(d.d. 30 november 2023)

Nummer
4025

Onderwerp
Duidelijkheid inzake de grote verbouwing van Nederland

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

In een uitgebreid en confronterend artikel van De Andere Krant (*) valt te lezen dat Nederland in een gigantische verbouwing zit die grote gevolgen gaat hebben voor de inrichting van ons land en de levens van onze inwoners.

Minister Hugo de Jonge zei daar in mei 2022 het volgende over in een brief aan de Tweede Kamer:

“De opgaven waarvoor we staan, zijn zo groot dat we naar analogie van de wederopbouw zonder overdrijving kunnen spreken van de wederombouw van Nederland.”

Deze wederombouw valt momenteel onder de Nationale Omgevingsvisie (Novi) uit 2020 en die bevat 22 nationale programma's die allemaal land nodig hebben om gerealiseerd te worden.

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied is misschien de bekendste, aangezien daar het zeer omstreden stikstofbeleid onder valt, waardoor veel boeren onterecht in grote problemen komen. Het artikel geeft aan dat van deze 22 nationale programma's er zes zijn die zich richten op bodem en water, nog eens zes die zich richten op het realiseren van een infrastructuur voor “duurzame energie en een circulaire economie”, een ander zestal dat zich richt op “leefbare steden en regio's”, alsmede een nationaal milieuprogramma, een natuurprogramma en een programma voor defensievastgoed.

Uiteindelijk zal alles worden vastgelegd in de Nota Ruimte.

In de op 3 oktober 2023 verschenen “Contourennotitie nieuwe nota ruimte” staan een aantal opvallende zaken. Zo staat de transitie naar “kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw” in het overzicht van gemaakte keuzes, terwijl deze transitie in de praktijk voor veel boeren onhaalbaar is. Zo stelt gespecialiseerde onderzoeksjournaliste Geesje Rotgers dat de markt voor biologische producten zeer beperkt is en dat als deze producten te duur worden, er gewoon goedkopere producten uit het buitenland worden geïmporteerd.

In het verlengde daarvan stelt Bart Kemp, oprichter van de boerenbelangengroep Agractie Nederland, dat Nederlandse boeren in feite worden weggesaneerd, omdat zij zich aan allerlei strenge regels moeten houden, waar buitenlandse boeren geen last van hebben.

Behalve de landbouwtransitie ligt ook de keuze voor een gigantische uitbreiding van natuurgebieden en natuurherstel vast in beleid, waardoor een groot deel van Nederland wordt omgevormd tot een ecologisch netwerk met nog maar weinig ruimte voor wonen en economische activiteiten. En dat in een tijd met een snel stijgende bevolking wat voor een groot deel wordt veroorzaakt door migratie.

Uit een quick scan van Wageningen Economic Research en bureau Sovon uit Nijmegen in opdracht van minister Van der Wal blijkt dat het in Nederland om 702.000 hectare extra natuur gaat, wat meer is dan de oppervlakte van de provincie Friesland. Als je daar de huidige natuurgebieden bij optelt zou circa 40% van Nederland moeten zijn ingericht als natuur. Dat is zelfs meer dan het percentage van maar liefst 30% dat internationaal is afgesproken. Minister Van der Wal zou de Tweede Kamer niet hebben ingelicht over deze quick scan.

De basis van het natuurbeleid is grofweg dat het slecht gaat met de biodiversiteit, maar er zijn een aantal opvallende zaken die deze stelling op drijfzand plaatsen:

- Bij het instellen van de Natura2000-gebieden tussen 2000 en 2004 had een inventarisatie moeten plaatsvinden, maar dat is niet gebeurd;*
- Biodiversiteitsdata die de overheid bijhoudt, zou alleen beschikbaar zijn voor overheden en natuurorganisaties, terwijl laatstgenoemden aan tafel zitten bij de natuurdoelanalyses, waarvoor boerenorganisaties niet waren uitgenodigd.*

Volgens Bart Kemp is Natura2000 een verdienmodel voor natuurorganisaties, omdat zij voor zwaardere doelstellingen (zoals stikstofarme, schrale natuur) meer vergoeding per hectare ontvangen. Hoe meer land zij verkrijgen, hoe meer inkomsten.

Als gekeken wordt naar de energietransitie dan ligt in beleid vast dat wordt ingezet op "grootschalige opwekking van energie op zee" en als alle geplande windparken op zee en de uitbreiding van Natuurgebieden worden ingevuld op de landkaart, blijft er bijna geen ruimte over voor de visserij. Een belangrijke sector, niet alleen m.b.t. onze voedselvoorziening, maar ook voor haar sociaal-economische waarde. Maar in de Contourennotitie zou de visserijsector niet eens genoemd worden.

Op land heeft de energietransitie ook grote gevolgen. Niet alleen vanwege de aan te leggen wind- en zonneparken, maar ook vanwege de aan te leggen infrastructuur. Zo zou volgens de NOS 1 op de 3 stoepen moeten worden opengebrouwen. Het lijkt allemaal in beton gegoten, terwijl het elektriciteitsnetwerk op omvallen staat, de energiekosten voor burgers en ondernemers steeds hoger worden en investeerders van windparken zich terugtrekken vanwege stijgende aanlegkosten.

Het genoemde artikel tekent verder op dat uit de Contourennotitie naar voren komt dat op alle gebieden ruimte wordt gereserveerd voor meer militaire activiteiten, waaronder voor de internationale krijgsmacht. Deze zal ook nadrukkelijker aanwezig zijn in de fysieke leefomgeving, aangezien op land, zee en in de lucht meer ruimte nodig zou zijn om te oefenen en voor de tijdelijke opslag en doorvoer van troepen en materieel van Navo-partners.

Een duidelijk beeld van hoeveel hectare de verschillende transitie en de landelijke verbouwing gaat kosten en wiens land wordt herverdeeld, lijkt te ontbreken volgens het artikel. Daarnaast zou niet duidelijk zijn welk effect alle transitie hebben op de voedselvoorziening, voedselzekerheid en economie.

*Bovendien is het nog maar de vraag of de 24 miljard euro voor de landbouw- en natuurtransitie, alsmede de 35 miljard euro voor de energietransitie wel genoeg gaan zijn.
Een duidelijke kostenraming ontbreekt namelijk.*

Als gekeken wordt naar de uitvoering van de grote verbouwing, spelen provincies een belangrijke rol. Daarnaast zijn er zogenoemde 'Novex'-gebieden, regio's waar dermate grote transitieopgaven liggen, dat regie van het Rijk nodig is.

In oktober 2022 ontvingen alle provincies "startpakketten" met een "ruimtelijke puzzelopdracht" hoe de 22 nationale programma's in de Novex-gebieden vorm moeten krijgen. Uit het artikel komt naar voren dat om alle opgaven te realiseren in de provincie Groningen, tweeënhalf keer de oppervlakte van de provincie nodig zou zijn.

*Daarnaast zou de rol van Novex-regio's onduidelijk zijn, omdat regio's niet in de Nederlandse bestuursstructuur bestaan. Er zijn wel volksvertegenwoordigers actief in de regio's, maar de democratische verantwoording ligt in de lagen op gemeentelijk, provinciaal en Rijksniveau.
Bovendien is het overleg in de regio's niet voor publiek toegankelijk, waardoor bv. lokale besluitvorming in gevaar kan komen.*

Het rapport "Geef richting, maak ruimte" van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur uit november 2021 stelt:

"Door de groei in het aantal regionale samenwerkingsverbanden worden afwegingen over beleid steeds meer op een andere plek gemaakt dan binnen de gemeenteraad of Provinciale Staten, en dus zonder gedegen democratische legitimatie."

En volgens het rapport blijken in de praktijk de regionale samenwerkingsverbanden te leiden tot "onwerkbare situaties en moeizame besluitvorming". In het geval van de grote verbouwing komt daar nog bij dat gemeenten nauwelijks worden betrokken bij de besluitvorming en komen zij in de Contourennotitie niet voor.

De VNG stuurde dan ook een brief naar het kabinet op 24 augustus waarin zij stelt dat de stapeling van opgaven en structurerende keuzes ontmoedigend werkt wanneer zicht op samenhang en prioritering ontbreekt.

Hoewel in de Contourennotitie gesproken wordt over een 'participatieplan' heeft Geesje Rotgers daar weinig vertrouwen in, omdat in de praktijk boeren o.a. plotseling een brief op de deurmat vinden of ineens geconfronteerd worden met een kaart waarop staat wat de overheid met hun land wil doen.

De PVV maakt zich grote zorgen over de enorme verbouwing die gaande is, aangezien daar in verkiezingstijd nauwelijks aandacht voor is en de uitvoering dermate onoverzichtelijk, zodat gerust gesteld kan worden dat het merendeel van onze inwoners geen flauw idee heeft wat er gaande is, laat staan dat ze daar een mening over hebben. Een slechte zaak, aangezien de gevolgen voor hun levens en leefomgeving heel groot zullen zijn.

1. Kunt u aangeven wanneer en op welke wijze onze burgers hebben kunnen stemmen over de gaande zijnde verbouwing van Nederland en onze provincie Zuid-Holland? Graag een gemotiveerd antwoord.

Antwoord

Via een digitale inwonersraadpleging hebben we onze inwoners actief gevraagd om inbreng te leveren bij het stellen van prioriteiten t.b.v. het Ruimtelijk Voorstel dat de minister aan ons heeft gevraagd in het kader van de Ruimtelijke Puzzel. De inwonersraadpleging heeft open gestaan van 5 juli t/m 20 augustus 2023, waaraan meer dan 5800 inwoners hebben deelgenomen. De uitkomsten van deze raadpleging maken onderdeel uit van de stukken die u d.d. 26 oktober 2023 zijn toegezonden ten behoeve van de besluitvorming over het Ruimtelijk Voorstel in Provinciale Staten.

2. *Deelt u de mening dat er in principe geen democratische legitimiteit is voor deze gaande zijnde verbouwing van Nederland en onze provincie Zuid-Holland? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

Nee. Besluitvorming vindt plaats door democratisch gekozen bestuursorganen, waaronder ook Provinciale Staten.

3. *Deelt u de mening dat draagvlak van onze burgers voor de gaande zijnde verbouwing van Nederland en onze provincie Zuid-Holland van essentieel belang is, aangezien het verstrekkende gevolgen gaat hebben voor hun levens en leefomgeving? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

Ja. GS erkennen het grote belang van draagvlak van keuzes die worden gemaakt welke invloed hebben op onze leefomgeving. De inwonersraadpleging (zie antwoord 1) welke via een zeer uitgebreide communicatiestrategie onder de aandacht is gebracht, heeft meer inzicht gegeven in voorkeuren en zorgen van onze inwoners bij te maken keuzes met betrekking tot de toekomstige leefomgeving. De resultaten hebben wij betrokken bij de totstandkoming van het Ruimtelijk Voorstel dat door Provinciale Staten wordt besproken.

4. *Deelt u de mening dat dit draagvlak alleen in kaart kan worden gebracht door referenda en grootschalige, onafhankelijke draagvlakonderzoeken? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

Naar onze mening zijn er meerdere mogelijkheden voor onderzoek naar en het in kaart brengen van draagvlak. De door ons uitgevoerde inwonersraadpleging is één van de middelen die we daarvoor inzetten. Zo onderhouden wij daarnaast ook actief contact met tal van gebiedspartners en onze mede-overheden, welke ook inbreng leveren namens onze inwoners. Daarmee pogen we inzicht te verkrijgen in het draagvlak en het realiseren daarvan voor mogelijk te maken keuzes in onze leefomgeving. Uiteindelijk dienen verschillende belangen tegen elkaar te worden afgewogen, waarbij ook de belangen van minderheden in acht genomen moeten worden of het nemen van niet-populaire maar wel noodzakelijke besluiten.

5. *Bent u bereid het Rijk op te roepen dat het verstandig is om de 22 nationale programma's per direct in de ijskast te zetten, zodat eerst uitgebreide, onafhankelijke onderzoeken kunnen plaatsvinden naar:*

- a. *Een duidelijk beeld van hoeveel hectare de verschillende transitieën en de landelijke verbouwing gaan kosten en wiens land wordt herverdeeld;*
- b. *De effecten van alle transitieën op de voedselvoorziening, voedselzekerheid, woningcrisis, energievoorziening en economie;*
- c. *Een duidelijke kostenraming, aangezien het o.a. nog maar de vraag is of de 24 miljard euro voor de landbouw- en natuurtransitie, alsmede de 35 miljard euro voor de energietransitie genoeg gaan zijn;*
- d. *De democratische legitimiteit van deze grote verbouwing, alsmede hoe deze sterk te verbeteren door bv. de inzet van referenda.*

Antwoord

Elke overheidslaag heeft zijn eigen rol. Het Rijk is verantwoordelijk voor het opstellen en de uitvoering van de nationale programma's.

- a. Er zijn veel transitieën die gelijktijdig plaatsvinden: de energietransitie, de grondstoffentransitie, de circulaire transitie, de landbouw- en voedseltransitie en de ruimtelijke transitie. Het is niet mogelijk om exact aan te geven hoeveel ruimte elke transitie gaat vragen. Het is wel duidelijk dat transitieën ruimte zullen vragen. Het honoreren van alle ruimteclaims is niet mogelijk omdat die ruimte niet beschikbaar is. Er zullen dus keuzes gemaakt moeten worden. Over de verdeling van land gaat de politiek en die keuzes worden door onder andere Provinciale Staten gemaakt.
  - b. Bij het opstellen van de nationale programma's hebben uitgebreide, onafhankelijke onderzoeken plaatsgevonden door de verschillende planbureaus, zoals bijvoorbeeld het Planbureau voor de Leefomgeving.
  - c. Het Rijk heeft met de tot dan toe beschikbare kennis een eerste kostenraming gemaakt voor de realisatie van de landbouw-, natuur- en energietransitie. Ten behoeve van de uitvoering van het Programma Landelijk Gebied heeft elke provincie een raming gemaakt van de mogelijke kosten. Dat heeft de provincie ook gedaan voor de realisatie van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied.
  - d. Alle ruimtelijke keuzes worden door de democratisch gekozen leden van Provinciale Staten gemaakt. Zij zijn gekozen door de inwoners van Zuid-Holland om onze inwoners te vertegenwoordigen.
6. *Deelt u de mening dat het volstrekt irrationeel is om in een tijd van o.a. economische onzekerheden en een grote bevolkingsgroei, mee te werken aan beleid dat niet alleen ongelooflijk veel belastinggeld kost, maar ook gaat resulteren in een Nederland wat voor 40% is ingericht als natuur met alle sociaal-economische gevolgen van dien? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

Nee. Zuid-Holland onderscheidt zich door een combinatie van onder andere kust-, veenweide- en rivierdeltalandschap. Een typisch Hollands landschap met koeien in de wei en met belangrijke leefgebieden voor plant- en diersoorten. Maar ook een landschap met bijzondere natuurgebieden. Natuur levert veel voordelen op voor onze inwoners en ondernemers, zoals een prettige en aantrekkelijke woon- en verblijfsomgeving.

Ons landschap en de biodiversiteit staan echter onder toenemende druk door het groeiend aantal inwoners, economische ontwikkeling, klimaatverandering en stikstofuitstoot van landbouw, verkeer, luchtvaart en industrie. Een verslechterde staat van onze natuur tast de leefbaarheid van onze inwoners aan, met negatieve sociaal-economische gevolgen (o.a. op gezondheid).

Provincies zijn wettelijk verantwoordelijk specifieke soorten en habitats op hun hele grondgebied te beschermen en in de zogenoemde “gunstige staat van instandhouding” te brengen conform de EU Vogel- en Habitatrichtlijn. We werken daarom aan een gezond en sterk water-, bodem-, en ecologisch systeem door uitvoering te geven aan de doelen uit de Vogel en Habitatrichtlijn, de Kaderrichtlijn Water en de Klimaatwet. Dat doen we samen met direct betrokkenen en gebiedsdeskundigen, zowel in het landelijk als het stedelijk gebied.

7. *Deelt u de mening dat biodiversiteitsdata die de overheid bijhoudt, niet alleen altijd beschikbaar moet zijn voor overheden en natuurorganisaties, maar ook voor burgers en onderzoekers? Zo ja, wat bent u bereid te ondernemen om dat te bewerkstelligen? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFP) is de plek waar de meeste biodiversiteitsdata te vinden zijn. Dit geldt zowel voor data die in opdracht van de provincie zelf verzameld worden, zoals onze meetnetten, als voor data die door bijvoorbeeld terreinbeheerders of soortenorganisaties verzameld worden. NDFP is openbaar toegankelijk, op dit moment nog via een betaald abonnement of betaling per datalevering. Recent is ook de Nationale Databank Vegetatie- en Habitatkarteringen (NDVH) beschikbaar gekomen. Deze databank zal de komende tijd gevuld worden. Biodiversiteitsdata van Zuid-Holland en achtergronden daarbij die niet in de openbare databases zijn opgenomen, zijn bij de provincie zelf te verkrijgen.

8. *Deelt u de mening dat de (Zuid-Hollandse) visserijsector door de energietransitie op zee en het natuurbeleid volledig gesloopt wordt met alle gevolgen van dien? Zo ja, wat bent u bereid te ondernemen om de teloorgang van deze prachtige en waardevolle sector tegen te gaan & zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

Nee. Het klopt dat ontwikkelingen zoals de Brexit, hoge brandstofprijzen, de aanlandplicht en de bouw van windparken op zee grote invloed hebben op de visserijsector, deze drukfactoren liggen buiten onze bevoegdheid. Juist omdat de visserijsector van oudsher al een rol speelt in de historie van Zuid-Holland zetten wij ons via het Bestuurlijk Platform visserij in voor de sociaal economische belangen van de visserijgemeenschappen, onder meer door samen met de medeoverheden in het BPV te komen tot een Visserij Ontwikkelplan voor de visserij regio's, waarbij met steun van het Rijk de lokale visserijgemeenschappen worden ondersteund.

9. *Deelt u de mening dat het volstrekt onnavolgbaar is dat in de genoemde Contourennotitie onvoldoende aandacht is voor de visserijsector, kijkende naar haar sociaal-economische waarde en rol inzake de voedselvoorziening? Zo ja, wat bent u bereid te ondernemen om dit kenbaar te maken? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

De contourennota is een belangrijke stap richting de Nieuwe Nota Ruimte, hierover is met het Rijk afgesproken dat de provinciale inbreng via Ruimtelijke Voorstellen wordt geleverd, bij ons is dat de Ruimtelijke Koers voor Zuid-Holland. De Ruimtelijke Koers voor Zuid-Holland adresseert met name ruimtelijke afwegingen en keuzes op de regionale en nationale schaal. De wisselwerking tussen nationale en regionale keuzes staat centraal. De ruimtelijke aspecten en keuzes voor visserij zijn een meer lokaal vraagstuk. De ruimtelijke koers benoemt tegelijkertijd ook duidelijk keuzes en waarden die voor de visserij belangrijk zijn. In onze koers staat (derde bullet) dat we voorrang geven aan een duurzame, digitale en inclusieve economie, met borging van maatschappelijke meerwaarde. Een inclusieve economie houdt rekening met klein-, midden- en grootbedrijf, in alle regio's en voor werkgevers en -nemers. Zo bewaken we ook het belang om inwoners een eigen inkomen te laten verdienen, ook op de lange termijn. We geven ook aan dat we de ruimte voor deze activiteiten gaan beschermen en zorg dragen voor voedselzekerheid.

De ruimtelijke koers voor Zuid-Holland beschermt daarmee indirect de ruimte voor de visserij en agendeert het thema voedselzekerheid ook voor de verdere uitwerking met het rijk. Voor onze inzet voor de visserijsector en -gemeenschappen verwijzen wij naar het antwoord bij vraag 8.

10. *Deelt u de mening dat de transitie naar “kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw”, zonder onze samenleving op te zadelen met gigantische kosten met alle gevolgen van dien, gewoon onhaalbaar is voor veel boeren en volstrekt irrationeel, kijkende naar o.a. de snel stijgende bevolking en de grote sociaal-economische waarde van onze agrarische sector? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

Nee. Diverse agrariërs hebben in de afgelopen jaren de overstap naar een of andere vorm van kringlooplandbouw of natuurinclusieve landbouw gemaakt. Bij deze bedrijven is er aandacht voor een gezond bodem- en watersysteem, een aantrekkelijk landschap en meer biodiversiteit. En dit alles passend binnen een economische rendabele bedrijfsvoering. Om de transitie te versnellen en ook agrariërs die de overstap willen maken te ondersteunen, werken GS een aantal scenario's uit waarin de kosten en baten van verschillende ingrepen die vanuit de markt en de overheid gedaan kunnen worden, met elkaar worden vergeleken. Daarbij speelt het verdienvermogen van de agrarische sector een belangrijke rol. Maar ook bijvoorbeeld de maatschappelijke kosten van bodemdaling en de baten van natuurherstel. GS zijn van mening dat niets doen geen optie is, omdat wij daarmee de boeren alleen zouden laten staan terwijl er steeds meer druk op hun sector komt door economische, juridische en milieukundige ontwikkelingen. Denk daarbij aan geopolitieke ontwikkelingen die invloed hebben op in- en export, rechtszaken rondom vergunningen en de biodiversiteit die achteruit gaat.

11. *Deelt u de mening dat als steeds meer goedkopere landbouwproducten uit het buitenland moeten worden geïmporteerd, omdat onze agrarische sector in grote problemen komt door irrationeel strenge regels, dat haaks staat op onderdelen van het gevoerde duurzaamheidsbeleid van het Rijk en de provincie? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

Nee. GS wegen al deze factoren zorgvuldig af. Bij de uitwerking van de scenario's maken wij een onderscheid tussen zaken die de provincie kan beïnvloeden en zaken die zich buiten onze bevoegdheden afspelen. Zie verder antwoord bij vraag 10. Opgemerkt dient te worden dat 70% van onze landbouwproductie wordt geëxporteerd, waarvan een deel bestaat uit doorvoer. Bovendien is Nederland het tweede grootste agrarische exportland na de Verenigde Staten. De totale Nederlandse agrarische export bestaat deels uit eigen productie en deels uit doorvoer. Verder kan opgemerkt worden dat het merendeel van deze Nederlandse export binnen Noordwest-Europa wordt afgeleverd. Desondanks wordt ook nog voor eigen consumptie ingevoerd.

12. *Deelt u de mening, kijkende naar het genoemde voorbeeld van de provincie Groningen, dat het voldoen aan alle 22 programma's fysiek volstrekt onhaalbaar is? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

In het Ruimtelijk Voorstel constateren wij dat niet voor alle opgaven voldoende ruimte is in Zuid-Holland. Niet alles kan meer in Zuid-Holland. Voor ons ligt een prioriterings- en verdelingsvraagstuk dat keuzes en sturing noodzakelijk maakt. In het Ruimtelijk Voorstel, paragraaf 6.1, stellen wij een koers voor om de afweging voor wat wel en wat niet kan in Zuid-Holland te kunnen maken. In paragraaf 6.3 geven wij aan op welke onderwerpen wij daarin ook keuzes en richting van het Rijk verwachten.

13. *Deelt u de mening dat er zo snel mogelijk een uitgebreid en onafhankelijk onderzoek moet komen naar de rol van en inkomstenontwikkeling bij natuurorganisaties inzake de gaande zijnde transities? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

Nee. Wij zien geen aanleiding voor het genoemde onderzoek. De natuurorganisaties voeren natuurbeheer en inrichtingsmaatregelen uit die onder meer nodig zijn om de doelen op het vlak van de Vogel- en Habitatrichtlijn te halen, de gebieden veilig en toegankelijk te houden voor recreatie en behoud van erfgoed te garanderen. Zij leveren in die rol daarmee een belangrijke bijdrage aan de provinciale doelen. Hiervoor krijgen natuurorganisaties -net als agrariërs en particuliere natuurbeheerders- dan ook middelen van de provincie via subsidieregelingen gericht op het behalen van voorgenoemde doelen. Deze regelingen dekken in geval van inrichtingsprojecten alleen de werkelijk gemaakte uitvoeringskosten, zonder ruimte voor winstopslag. De subsidieregeling natuur- en landschapsbeheer, bedoeld voor het financieren van natuurbeheer, dekt 84% van de normkosten, dus daar moeten natuurorganisaties in principe uit eigen fondsenwerving nog middelen bijleggen. Landelijk wordt momenteel verkend of dit gat nog verkleind kan worden om zo de druk op de inkomstenpositie van natuurbeheerders te verminderen. Overigens zijn in de landelijke berekening van de normkosten voor beheer eventuele inkomsten uit het beheer verdisconteerd. Deze beheersubsidie is naast voor natuurorganisaties trouwens ook beschikbaar voor agrariërs en particulieren die natuurbeheer uitvoeren. Natuurorganisaties maken dus geen winst op inrichtingsprojecten of het beheren van natuur. Zo lang er geen sluitend verdienmodel voor natuurbeheer is, zullen overheidsmiddelen nodig blijven waarmee natuurorganisaties de natuurgebieden van hoge kwaliteit en veilig toegankelijk kunnen houden. Mochten er in het kader van de transitie nog andere financieringsinstrumenten worden ontwikkeld zullen deze qua vergoeding ook altijd gebaseerd zijn op werkelijk gemaakte kosten zodat inkomsten in evenwicht zijn met de kosten..

14. *Deelt u de mening, kijkende naar o.a. het elektriciteitsnetwerk dat op omvallen staat, de stijgende energiekosten voor burgers en ondernemers, het feit dat 1 op de 3 stoepen moet worden opengebroken en het feit dat investeerders zich uit windprojecten terugtrekken vanwege stijgende aanlegkosten, dat de huidige invulling van de energietransitie gaat uitdraaien op een collosale sociaal-economische ramp voor ons land en onze provincie? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

Nee. De sociaal-economische problemen worden niet veroorzaakt door de energietransitie. Wel proberen wij de energietransitie zo vorm te geven dat dit rekening houdt met de sociaal-economische problemen die er zijn, bijvoorbeeld door te zorgen dat iedereen kan meedelen in de voordelen van de energietransitie. Juist de sociaal-economisch kwetsbaarste groepen kunnen het meest profiteren van een eerlijke energietransitie, zij wonen immers ook op plaatsen die het meest kwetsbaar zijn voor klimaatverandering (overstromingen, verzakkingen, etc.) en in de slechtst geïsoleerde woningen met relatief hoge energiekosten. Ook macro-economisch is het van belang om de energietransitie te continueren; enerzijds om te voorkomen dat de mondiale economie zich doorontwikkelt en de Zuid-Hollandse economie achterblijft, anderzijds omdat de kosten van inactie -van klimaatrampen en -adaptatie- vele malen hoger zijn. Het College staat dan ook volledig achter het klimaatakkoord en de RES-doelen, waar Provinciale Staten zich respectievelijk 2019 en 2021 aan heeft gecommitteerd.

15. *Deelt u de mening dat de rol van Novex-regio's, kijkende naar de Nederlandse bestuursstructuur, niet alleen onduidelijk is, maar ook bv. de lokale besluitvorming in gevaar kan brengen? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

De NOVEX-gebieden vormen geen eigen regio's. Het gaat hier om interbestuurlijke samenwerking tussen rijk, provincie, gemeenten en waterschappen. Daar kunnen andere gebiedspartners bij worden betrokken, passend bij de opgaven in het gebied. De samenwerking in de NOVEX-gebieden is gericht op beleidsafstemming en gezamenlijke uitvoering, waarbij de besluitvormende bevoegdheden bij de deelnemende overheden, waaronder dus gemeenten, zelf blijven liggen.

16. *Kunt u aangeven aan welke regionale samenwerkingsverbanden de provincie Zuid-Holland meedoet? Graag een gemotiveerd antwoord met zoveel mogelijk details.*

Antwoord

Regionale samenwerkingsverbanden zijn er op diverse inhoudelijke thema's en in allerlei verschijningsvormen. Afhankelijk van de definitie wat onder een samenwerkingsverband wordt verstaan, geldt dat elk GS lid aan tientallen verbanden of overleggen deelneemt om de belangen van Zuid-Holland in het algemeen en die van Provincie Zuid-Holland in het bijzonder te dienen. In zijn algemeenheid geldt dat PZH weloverwogen besluit over deelname aan bestuurlijke regionale samenwerkingsverbanden. Die besluiten tot deelname strekken zich uit over een periode van vele jaren. Een overzicht met motivatie op welke grond PZH deelneemt aan welk overleg of samenwerkingsverband bestaat niet en is dus ook niet te overleggen.

17. *Deelt u de mening, kijkende naar het rapport "Geef richting, maak ruimte" van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur uit november 2021, dat door de groei in het aantal regionale samenwerkingsverbanden afwegingen over beleid steeds meer op een andere plek worden gemaakt dan binnen de gemeenteraad of Provinciale Staten, en dus zonder gedegen democratische legitimatie? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

De analyse dat toegenomen taaktoedeling vanuit de rijksoverheid naar het regionaal niveau, in combinatie met toegenomen samenwerking van gemeenten, heeft geleid tot een toegenomen belang van regionale verbanden met slechts indirecte democratische legitimatie wordt breed gedeeld. Ook wij onderschrijven deze feitelijke waarneming, evenals overigens de minister van BZK. Het ministerie van BZK werkt momenteel aan een "Beleidskader Decentraal en Gedeconcentreerd Bestuur" waarin nadere uitgangspunten voor taaktoedeling worden geformuleerd. Wij gaan er van uit dat in dit beleidskader het primaat van de democratische organen een centraal uitgangspunt zal zijn. Het ministerie wordt daarin bijgestaan door emeritus staatsrechtgeleerde D.J. Elzinga en ontwikkelt het kader in samenspraak met provincies, gemeenten, waterschappen en overige departementen. Het concept-beleidskader zal naar verwachting in de loop van volgend jaar verschijnen.

18. *Deelt u de mening dat gemeenten inzake de grote verbouwing nauwelijks worden betrokken bij de besluitvorming en dat dit een slechte zaak is met betrekking tot lokaal draagvlak? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

De wijze van betrokkenheid van partijen hangt af van het type vraagstuk en hun rol in het vraagstuk. Gemeenten zijn de afgelopen periode ook actief gevraagd inbreng te leveren over het Ruimtelijk Voorstel, zodat wij dit konden benutten bij de totstandkoming van besluitvorming.

De provincie is door het Rijk aangewezen als 'gebiedsautoriteit'; voor de Ruimtelijke puzzel (zie [Brief aan TK inzake ruimtelijke ordening \(17-05-2022\)](#)), maar ook voor de bovenregionale uitwerking van het NPLG (zie [Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied](#)). Dit zijn complexe gebiedsgerichte programma's waar meerdere conflicterende opgaven samenkomen en diverse overheden een rol te vervullen hebben. Samen moeten alle partijen tot een perspectief voor een gebied komen.

De wijze waarop wij vanuit die rol de gemeenten in Zuid-Holland tot nu toe hebben betrokken en in het vervolg nog verder willen betrekken hebben wij beschreven in onze [brief PZH-2023-844458625 aan uw Staten d.d. 5 december 2023](#).

19. *Deelt u de mening dat gemeenten een veel grotere rol zouden moeten hebben in de Contourennotitie, kijkende naar het belang van lokaal draagvlak? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

De Contourennotitie voor de nieuwe Nota Ruimte is afgelopen oktober uitgebracht door het Rijk. Bij de totstandkoming daarvan zijn de gemeenten, waterschappen maar ook provincies maar beperkt betrokken. Betrokkenheid liep vooral via de koepels van de decentrale overheden (VNG/UvW/IPO). In het recent uitgebrachte Participatieplan Nota Ruimte heeft het Rijk weergegeven hoe partijen worden betrokken bij het vervolg van de totstandkoming van de Nota Ruimte. Hoe decentrale overheden preciezer (hoe & waar-wanneer) worden betrokken is ons nog niet duidelijk. Juist vanwege de mate van gebiedskennis, kennis van lokaal draagvlak én de mogelijke gebiedsimpact van nationale keuzes door het Rijk vinden wij actieve betrokkenheid van decentrale overheden bij het vervolgtraject van Nota Ruimte essentieel.

Wij pleiten er bij het Rijk voor gemeenten en provincies actiever te betrekken bij de totstandkoming van Nota Ruimte en snel duidelijkheid te verschaffen over de concretere invulling van deze betrokkenheid. Want ons betreft kan deze betrokkenheid niet alleen via de koepels van de decentrale overheden lopen, maar is het ook van belang de daadwerkelijke decentrale overheidspartners uit de diverse landsdelen.

20. *Deelt u de mening van de VNG dat de stapeling van opgaven en structurerende keuzes ontmoedigend werkt wanneer zicht op samenhang en prioritering ontbreekt? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Antwoord

In december 2022 ontvingen de provincies het Startpakket van het Rijk. Dit pakket is een bundeling/stapeling van opgaven uit een grote hoeveelheid van nationale programma's in de fysieke leefomgeving. In de GS-brief Ruimtelijke puzzel – Analyse en duiding Startpakket, dat u afgelopen maart ontving, constateerden GS dat het Rijk geen onderlinge prioriteiten stelt tussen een veelvoud aan opgaven. En dat het erop lijkt dat in de ogen van het Rijk alle opgaven een plek zouden moeten krijgen, waarbij zijzelf wel constateren dat de afzonderlijke ruimteclaims met elkaar concurreren. Wij zien dat deze concurrentiestrijd tussen ruimteclaims vraagt om gerichte keuzes, want alle ruimteclaims zullen simpelweg niet passen. Vandaar dat wij het adagium, niet alles kan, vanaf het begin hebben uitgedragen in het traject Ruimtelijke Puzzel.

Den Haag, 9 januari 2024

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA drs. J. Smit